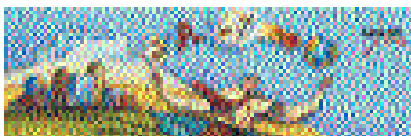

V první části povídání o souborech PDF a jejich zobrazování, které vyšlo v zářijovém IT Office, jsme si vysvětlili, co je vlastně zač ten PDF formát a kde se s těmito soubory můžete setkat. Podívali jsme se rovněž na nejběžněji používané nástroje v prohlížečím programu Acrobat Reader. Dnes dokončíme jeho představování a uvedeme některé zajímavé postřehy z práce se soubory PDF.

Jak na export textu

Protože mnohé nástroje byly probírány již minule a další nástroje, jako například ty schované pod nabídkou „Okna“ či „Nápo- věda“, jsou obdobné jako v jiných Windows aplikacích, zastavím se jen u vybraných.

Z nabídky menu „Soubor“ se zmíním o nástroji „Exportovat dokument do textu...“, pomocí kterého získáte textovou podobu ze souboru PDF. Na rozdíl od většiny jiných programů v Readeru musíte před samotným exportem specifikovat typ výsledného souboru (tedy jeho příponu). Nejprve jsem zkusil exportovat text z PDF dokumentu do souboru s příponou .TXT, tedy do čistě textového formátu. Export proběhne rychle, správně a i naše krásná čeština je zachována. Samozřejmě výsledný dokument neobsahuje obrázky, loga nebo barvy písma.

Zkusme exportovat ten samý dokument i do formátu RTF. Výsledek je stejný jako v předcházejícím případě. Čeština je opět v pořádku. Výhoda formátu RTF je v tom, že se vám takto vytvořený dokument následně přímo otevře ve Wordu. Jediný problém může v obou případech být se zalamováním konců řádků, které musíte ručně ošetřit.

Podobně jako u jiných programů je i u Acrobatu možné získat obecně informace o otevřeném dokumentu. Vše pod záložkou „Vlastnosti dokumentu“ – „Přehled“ – viz obr. 1. Zde najdete sdělení o autorovi a o klíčových slovech (pokud je sem autor samozřejmě zanesl) a dále o velikosti souboru, počtu stránek, samozřejmě údaje o datu vytvoření, popřípadě provedení změn.

Práce s PDF dokumenty pomocí Adobe Acrobatu

Část 2 – Reader a jeho možnosti

Pavel Boucník

S písmem je občas potíž

Zajímavá je funkce „Písma...“, která se skrývá rovněž pod nabídkou „Vlastnosti dokumentu“ – obr. 1. Abyste totiž mohli správně tisknout a zobrazovat si soubory PDF, obsahují tyto v sobě standardně popis všech písem, která jsou v dokumentu obsažena. Schválně zdůrazňuji standardně, protože někdy může autor zamezit vložení příslušného písma či písem (správně řečeno fontů) do výsledného souboru.

Občas se může rovněž (bohužel) stát, že dojde k chybnému vytvoření souboru PDF a nejsou v něm obsaženy příslušné fonty. Pokud takový dokument budete otvírat, objeví se vám při jeho načítání hlášení o chybějícím fontu. Mnohdy se nemusí jednat o nic zásadního a soubor budete jak správně vidět, tak jej i správně vytisknete. Někdy se však můžete dočkat při výstupu z tiskárny nebo na monitoru místo krásných znaků jen černých teček. Stává se to zřídka, ale i takový dokument k vám může doputovat. Chyba pochopitelně není na vaší straně.

Aby věc byla ještě komplikovanější, může Acrobat některé chybějící typy písma sám od sebe nahradit vlastním typem, který (podle něj) co nejvěrněji kopíruje chybějící font. Ve většině případů, a v kancelářské praxi v drtivé většině případů, je taková záměna neznatelná a není třeba se jí dále zabývat. Chcete-li tedy mít jistotu, že se ve výsledném dokumentu zobrazují a tisknout správně opravdu všechny znaky, můžete si tento fakt zkontrolovat v nabídce „Písma“. Zde si ověříte typ použitého fontu a zda je obsažen jako „Vložená podmnožina“ – viz obr. 2. To znamená, že je součástí souboru PDF.

Zabezpečení

Jak jsme se již zmínili minule, lze PDF dokument zabezpečit na několika úrovních. O tom, jak je konkrétní soubor zabezpečen a zdali vůbec, se dozvíme v nabídce „Zabezpečení dokumentu“. Opět v menu „Soubor“.

Zde si přečtete, zda máte povoleno provádět změny, kopírovat text a obrázky či tisknout. Autor může dokonce povolit tisknout daný soubor jen v nízkém rozlišení a vám pak z tiskárny místo krásných obrázků vyjdou jen kostrbaté snímky. V takovém případě se doufám nebudete zlobit na Acrobat, ale na autora konkrétního souboru.

Úpravy

Pod rozbalovacím menu „Úpravy“ se skrývají již minule probrané volby, jako je „Kopírovat“, „Hledat“ a další. Ke všem se lépe dostanete buď stiskem příslušné ikonky nebo klávesovou zkratkou. Zastavím se proto jen u posledního nástroje, a to „Předvolby“.

Zde si můžete nastavit například aktualizaci vašeho Acrobatu Readeru, která za vás bude v pravidelně zadaných intervalech sledovat, zda je na webu nová verze vašeho prohlížečícího programu.

Ač se to jeví na první pohled jako nemožné, je možné PDF soubory použít i jako formuláře, do kterých budete přímo v počítači vyplňovat kolonky. Tyto postupy jsou využívány většinou jen u velkých firem, a to zejména v zemi za velkou louží. Nikdo však neříká a nikde se nepíše, že by takový dokument nemohl přijít i k vašim rukám.

Pokud by bylo třeba v takovém případě změnit způsob vyplňování, lze to nastavit v druhé volbě – „Formuláře“. Osobně ale dávám větší přednost interaktivním formulářům nacházejícím se přímo na internetu než formulářům v PDF podobě, byť v ní mohou mít podstatně lepší grafické zpracování.

Pro někoho může být zajímavé nastavení položky „Search“. Pokud často prohledáváte dokumenty, zde si můžete nastavit kritéria pro hledání – zda chcete uspořádat výsledky podle Klíčových slov, podle Titulu či co si přejete zahrnout do dotazu pro hledání.

Pokud máte chuť si změnit barvu pozadí otevíraných dokumentů či barvu písma, pak volba „Usnadnění přístupu“ je určena právě pro vás. Ale pozor! Autor může při vytváření dokumentu nastavit barevnost nikoliv Automatickou, ale může určit konkrétní barvu pro pozadí a písmo. V takovém případě se změna nastavení samozřejmě neprojeví.

Užitečná je poslední volba, kde specifikujete, jak se vám mají dokumenty při otevření zobrazovat. Jestli mají jít stránky pěkně jedna za druhou, nebo se vám mají rovnou zobrazovat jako protilehlé a podobně.

Obecně platí, pokud v „Předvolbách“ nebudete měnit původní nastavení, nejste v práci nijak omezeni. Pokud však budete častěji pracovat s PDF soubory a navyknete si na určitý styl zobrazování a rozhodnete se zvýšit si vlastní ergonomii práce, již víte, jak na to.

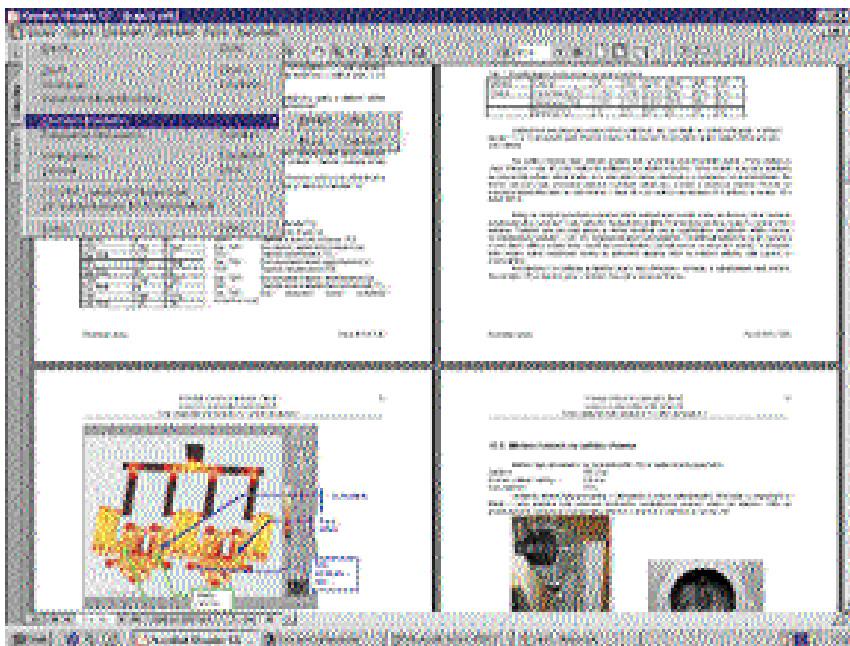
Interaktivní dokument

V minulém díle jsem vás upozornil na to, že aktivní odkazy – tzv. Záložky, zobrazené na pracovní ploše v levém svislém navigačním panelu, nejsou obsahem. Takové Záložky mohou být sice totožné s obsahem, pokud si to tak autor přál, ale v zásadě se jedná o aktivní odkazy (proto jsou také v navigačním panelu) na libovolnou část dokumentu, stránku, obrázek či další soubor. Obsah je součástí samotného toku stránek, a jak je dobrým zvykem, odkazuje na jednotlivé kapitoly publikace. Samozřejmě, že i jednotlivé řádky obsahu mohou být interaktivní, a tak se jednoduše poklepem levým tlačítkem myši přesunete na příslušnou kapitolu. Na obrázku 3 můžete porovnat Záložky v levém navigačním panelu s obsahem v prostřední části pracovní plochy Readeru.

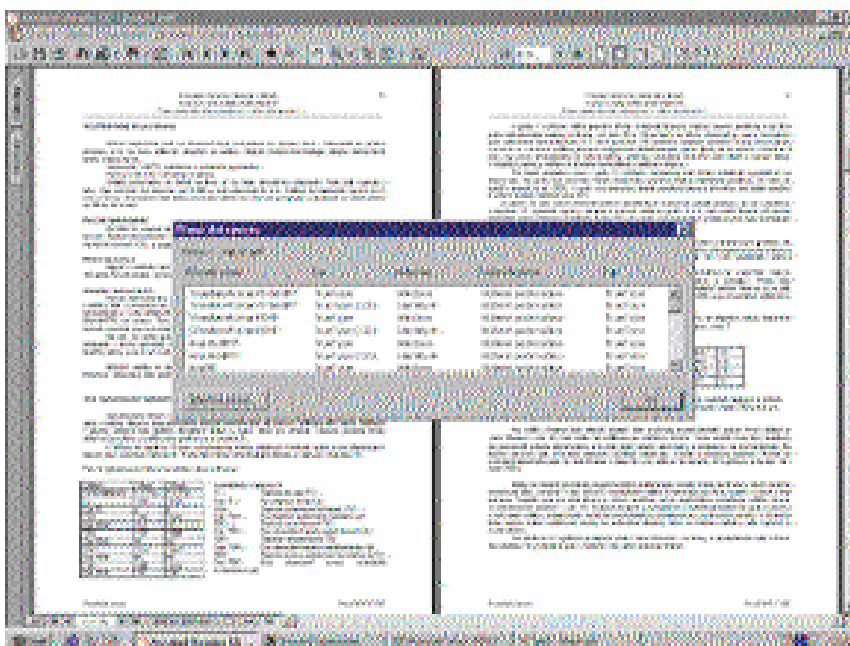
Stejně jako obsah může být vytvořen i rejstřík (obr. 4). V zásadě se totiž jedná o stejný princip, kdy text či číslice slouží jako odkaz na konkrétní zobrazení dokumentu. Podobným způsobem lze řešit například v diplomových pracích obsahy, seznamy obrázků či vzorců, popřípadě seznam použité literatury. Která část slova nebo slovního spojení bude aktivována a takto sloužit pro skok na příslušnou část dokumentu, o tom rozhoduje tvůrce souboru. Pokud se chcete o těchto vlastnostech sami přesvědčit, zkuste si tímto způsobem procházet například nápovědu k Readeru.

A co teprve, když máte opravdu dlouhou knihu se spoustou obrázků? V takovém případě by čtenář musel nejprve ve svém počítači otevřít najednou celý velký soubor a pak v něm listovat. Nebylo by jednodušší rozložit takovou elektronickou knihu (manuál) na jednotlivé kapitoly a z obsahu, který by se nacházel v prvním souboru, vést aktivní odkazy na jednotlivé samostatné soubory?

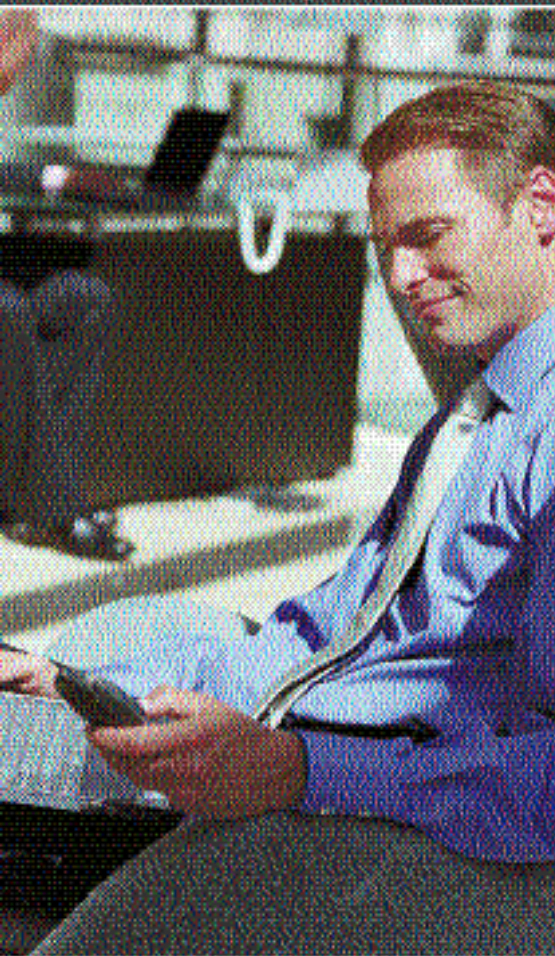
Zcela určitě bylo. Proto i tuto vlastnost Acrobat nabízí. Takové provedení bych zvláště doporučoval při publikování velkých děl na CD. Ušetříte tím čtenáři nutnost otevírání velkých souborů, což zajistí každý ocení.

Obr. 1: Nabídka v menu „Soubor“

Obr. 2: Použitá písma dokumentu, jejich typ, a zda jsou vložena jako Podmnožina písma, nebo jako chybějící font, či s náhradou

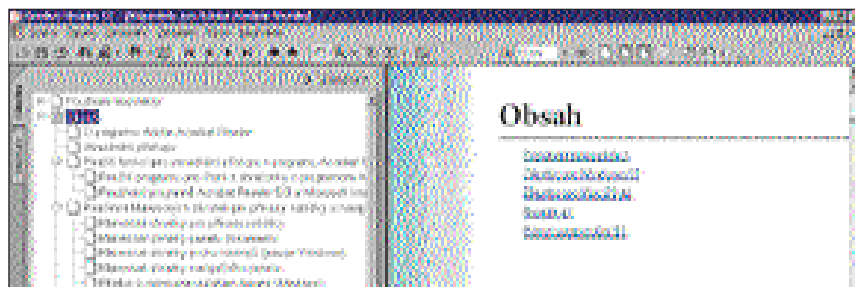

IT system

S přehledem na vlně podnikových informačních systémů

System online
on-line o podnikových informačních systémech

System
elektronický týdeník časopisu IT System

Obr. 3: Obsah jako Záložky, nebo Záložky jako Obsah?

Obr. 4: Rejstřík publikace, za povšimnutí stojí kombinace odkazů rejstříkových hesel a v záložkách odkazy na jednotlivá písmenka abecedy

Do PDF souboru lze přidat i zvukovou nahrávku, či dokonce video. Vidíme tedy, jak se na první pohled až „chladně“ statický soubor začíná měnit v krásně interaktivní dokument. Zde však musím učinit poznámku. Všeho s mírou! Přehrávání hudební nahrávky či videa se děje v příslušné aplikaci pro přehrávání zvuku či videa. Zároveň takové řešení není moc výhodné, protože neuměrně přidává na velikosti souboru PDF, který má mít jako jednu ze svých kladných vlastností co možná nejmenší objem dat.

Prohlížení PDF souborů na webu

S PDF soubory se můžete poměrně často setkat na internetu. A podobně jako i jiné dokumenty (MS Word či MS Excel) i PDF soubory můžete při jejich stahování z webu buď nejprve uložit na svůj lokální disk a pak otevřít v příslušné aplikaci, nebo je můžete otevřít přímo ve vašem webovém prohlížeči.

Acrobat Reader totiž při své instalaci sám zavede do internetového prohlížeče malý prográmeček, tzv. plug-inu, která zajistí, že se vám budou PDF soubory otevírat přímo v prohlížeči webových stránek. Takto otevřený soubor si pak můžete uložit nebo tisknout.

U PDF souborů se ale setkáváme s jednou zvláštností. První strany takového souboru si totiž můžeme začít prohlížet, i když ještě není stažen z internetu celý dokument. Je to jedna z dalších chytrých věcí na PDF, které často při brouzdání po internetu oceňují. Pokud totiž něco hledám

a stahuji PDF soubory, mohu se většinou již podle prvních zobrazených stránek rozhodnout, zda je stahovaný dokument pro mne zajímavý a budu ve stahování z webu pokračovat, nebo ne, a tím ušetřit čas a peníze.

PDF soubory a komprimace dat

Přestože velikost pevných disků roste a jejich cena klesá, stále je dobré a chvilhodné šetřit na velikosti dat. To platí zvláště u dokumentů posílaných elektronickou poštou. Pro zmenšení velikosti souborů se používají různé komprimační programy, jako je například ZIP, RAR a další. Při jejich nasazení můžete z velkého souboru učinit mnohdy velmi malý, zvláště obsahuje-li plno obrázků. Máme tedy používat ZIP i na PDF soubory?

Moje doporučení zní ne. Již samotný PDF formát obsahuje poměrně slušnou vlastní komprimaci. Další zazipování by tak vlastně znamenalo zipovat již jednou zazipovaný soubor. Taková opětovná komprimace již nepřináší významné zmenšení souboru. Zkuste si to schválně na nějakém PDF souboru.

To je pro dnešek vše a příště se již pustíme do Adobe Acrobatu a naučíme se, jak správně vytvářet PDF soubory. A opět připomínám, máte-li libovolný dotaz k této problematice, neváhejte mě kontaktovat.

e-mail: pavel.boucnik@autori.ccb.cz
www.itoffice.cz